

Mercurialia medicamenta ipsa potentia quidem sunt oppo-
 sita, at vomendi principali fine non præscribuntur, quamuis
 citra intentionem aliquando vomitum cieant, ut id in azotho
 quibusdam contigit. Superfluum vero est & vitæ reddi composi-
 tum, alio, quam fundamentum habet in re, modo.

LIBRI II. SECTIO I. CAPVT IX.

*De vomitoriis rariis vsitatis &
 selectis.*

Inter media primo loco memoratur *asarum*, tenuium partium
 & aromatica pollens volatili virtute, unde vomitus ciet, ob
 partes sulphureo-salinas volatiles, & simul, ob texturam par-
 ticularum dictam, crudis, viscidis, lentis & acidis humoribus
 corrigendis debetur, ut in febribus chronicis, quotidiana &
 quartana, cuius velut panacea habetur, ictero nigro, obstructio-
 ne mensium. Est enim aromaticum incisivum (1.) purgans,
 (2.) cephalicum, (3.) uterinum, (4.) aperitivum seu antiquar-
 tium.

Vsum habet 1. in *substantia*, seu pulvere, magis tamen ex
 radice quam foliis parato, si v. g. pulv. rad. asari c. crystall.
 Pri ana ad ℥ss, detur, additis g. g. gr. iij. vel v. o macis gtt. j.
 vel ij. vel si pulveris rad. asari gr. xv. vel ℥ss. cum $\odot$ Oli ana
 misceatur, add. oleo $\mathcal{Q}$ to aliquo, tuto & commode id dari pot-
 est. pulvis vero foliorum longe violentior est, etiam in infuso,
 seu numero seu pondere expresso præscribuntur.

2. In *infusa* cum vino & cereuisia, & decoctis, vbi mite-
 scit & magis diureticum fit. Decoctione enim mitescunt eme-
 tica vegetabilia, & purgandi vim fere amittunt, quia sal vo-
 lat. aufugit, & partes aqueæ corriguntur, quod & exemplo
 raphani rusticani patet, hinc in infusa ad febres dictas com-
 mode recipitur.

3. In extracto, quod ex eadem ratione mitius est, in potiones & pilulas recipiendo, cum Proemet. g. g. & vitæ roborando. Sic & in extractis emeticis compositis habet locum, quale est B. *Mobi.* rad. asar. cort. rinter. sambuci. esul. iugl. ana ℥j. croc. metall. ℥β. P. extract. c. V. fortiss. in balneo. Extractum filtratur, inspissetur ad iustam consistentiam, exinde formentur pilulæ. Dos. ℥β. gr. xij.

4. In electuario, vnde elect. *diacuyes*, itidem dum per se, tum vt alia excipiat, vsitatum est. Peculiare igitur hoc habet asarum, quod præter vomendi vim simul etiam alteret, & bilem viscidam corrigat.

De *gummi gutta* iam superius dictum est. Datur commode in pilulis, v. g. gr. v. vi. viii, miscendo c. extract. asar. c. gum. *co & oleo anisi.

Oxymel simplex & compos. secundarii emetici vicem obit, licet compositum helleboratum helleborum vtrumque, & album quidem vt basin, recipiat. Hinc speciatim profunt ad incisionem humorum viscidorum, vt purgans & vt alterans. Vt enim de purgantibus diximus in genere, ea alterantia acuere, ita id ipsum quoque valet de emeticis. Hinc in asthma non tantum oxymel omne, imprimis helleboratum, prodest; verum etiam nicotiana pro asthmae specifico commendatur, vnde aqua ex. in destillata, sirupus de peto dictus, per iteratas infusiones paratus, in potionibus antasthmaticis præscribuntur, & *Christ. Langius not. in Fabr.* in Anglia, beneficio attracti nicotianæ fumi, ad mortem fere asthmaicum, vomitu curatum vidit.

Hinc notabile est quædam vomitoria, exemplo dictorum, non astimari primario sine vomendi, habere tamen locum, alio secundo sine. In mentem hic venit elegans de oxymelite locus *Scaligeri exerc. 157. c. 5. p. 524.* quod ad Gli optime referri potest, & de abusu potissimum intelligendum. Oxymel, ait, ventriculis non paucis, non raro, non parum nocet, nervis semper; intestina nihilo tutiora. Hin singultus, tremores, colici dolores. Visus hebetatur, dentes vitantur, semen genitale corrumpitur. Vbi redundat pituita, ad incidendum,

ad

ad tergendum, datur. Vbi non est, in ipsa natura grassatur bona; vellicat, mordet, erodit. Quamobrem vsus ad medicandum salutaris, sed non nisi prudentibus & quibus *visu* circumspetus est salutaris.

Vitriolum a *Paracelso* T. 1. p. 101. quartam partem pharmacopoli sustinere & medicinam contra quartam partem morborum asseritur, imprimis quoque, sine dubio, vomendi vsu. Maximi hic fit a quamplurimis, a *Paracelso*, *Quercetano*, *Angeh. Sala*, *Helmontio*, qui per vitriolata vomitoria quoque insperatos aliquot curasse se scribit p. m. 418. t. 4. & *Langio*, ut alios plures non laudemus.

Horum elogio antimonium stat post principia, ipsumque vitriolum ad cælum vsque extollitur. Audiamus *Ang. Salam*, qui *ternat. emeticorum* c. 4. p. 499. Testor Deum, ait, & certo cuius promitto lectori, quod inter medicamenta vomitoria, tam simplicia quam composita, & quomodocunque preparata, siue mineralia, siue vegetabilia, quæ vel ab aliis adhiberi vidi, vel ipsemet adhibui, nullum obseruauerim magis vniuersale, magis item benignum vomitorium, quam $\ominus$ *Oli. Langius* vero apoplexiæ certo curandæ (subintellige leuioris & curabilis) fundamentum in $\ominus$ *Oli* tanquam egregio emetico consistere pluribus elogiis asserit l. c. n. 8. segg.

Sed vt ordine videamus hæc *Olica*, a dictis autoribus vni- ce & præxiatis, quæ forte violentiora & magis noxia habuerunt, æstimatis.

I. *Vitriolum in substantia emeticum est minus vsitatum.* Sunt, qui in peste ipsa summe id dilaudant, vt præ omnibus *Thom. Bouius Veronensis*, qui, libro *flagellum* inscripto, sancte affirmat, se *Oli* crudi $\mathfrak{z}$ in mellis & $\mathfrak{v}$ ana dissoluti tam ad præseruationem quam ad curationem vsurpasse, ita vt in peste Veronensi plus quam $\mathfrak{ss}$ x. consumpserit, & ex millibus vix vndecim perierint. Laudat hoc latius *Ponseca* T. 1. consult. 4. p. 334. & autorem empiricum vocat non contemnendum.

Notabile hanc in rem est (1.) in genere, *Olium* nihil aliud esse quam acidum liquorem, copioso aqueo dilutum, cum particulis

ticulis metallicis, nominatim venereis vel martialibus, coalitum seu concretum. Docet hoc tum analysis, siquidem summa & vltima elementa sunt acidus spiritus, & terra venerea, quæ in cuprum fusione fatiscit: & mechanica alia, exemplo $\text{Oli } \text{S}$, S , Dx . Vnde & *Iungius in Doxoscop.* chalcantum esse concrementum natum ex spiritu sulphuris & ære vel ferro asserit, & *Cartesius princip. philos. p. 4. p. 163.* succos acidos erodentes cum metallica materia concrecentes, atramentum sutorium componere confirmat.

(2.) Quamcunque verò exercet vim vomendi, a S re obtinere potissimum, licet diffusa & dispersa sub particulis aliis, vnde etiam Oli a quocunque affuso acido, & simplici S is, Oli , S comp. viridescit.

(3.) *Vitriolum liquidâ forma*, acido prædominante vel coniuncto liquido, vt & minori dosi vomitum non ciet. Quin potius eo casu roborat, ob ochreas & acidas particulas, habita tamen differentiâ ipsius, prout magis S iale vel S eam est, vnde acidulæ quoque non æque movent vomitum, nec essentia S latæ, toto die innoxie, quoad hoc ipsum, adhibita.

Crudum igitur nimis fuerit Oli seu simplex, seu aliud artificiale chemicum ea dosi, vt vomitum cieat, adhibere. Quod si tamen natura eo inclinet, sæpe, licet per accidens & cum insigni S o S o S o, pulvis absorbens etiam vomitum extraordinarie movet, alias nullo modo, eximie tamen iuvans.

Gilla quoque Oli pro vomitorio commendatur. Liceat tamen seorsim in S is hisce agnoscere differentiâ aliis communem, ita vt Oli in substantia sit inusitatum, *gilla* medium, S Oli selectum, respectu scilicet S latorum.

Quale nomen sit *gilla*, nondum diuinare potuimus. Notat verò chemicis latius omnia emetica ex Oli petita, quo sensu *Schröderus pharm. l. 3. c. 26.* S la vomitiua seu *gillas* describit, ipsumque S Oli ita vocat. $\text{Kar' } \text{E} \text{O} \text{X} \text{H}$ verò præ cæteris ita communiter vocant Oli album depuratum, nempe per crystallisationem, prævia solutione & filtratione præstandam.

Non

Non occurrit hoc nomen apud *Jonsonium* in *Lexic. chim.* ast in *pharmac. Londinensi* Glum album depuratum citra hanc nomenclaturam describitur *p. m. 352.*

Crollius duplicem describit gillam, liquidam, ex crystallis Oli f is vel S is, phlegmate Oli acido solutis a Dj . ad 3B propinandam, cui paria facit liquor seu Ra viridis, vel rubra, ex O per acida, ut diximus, parata: & siccam seu Glum album vomitium, *Basil. Chim. p. 182. seq.*

3. O Oli inter O lata vomitoria præcipuum est, imo fere vnicè eligendum. Verum quidem est, vim emeticam adscribendam esse præcipue f i, illa tamen in O e hoc omnium agit mirissime, modo rectè sit paratum, neque ipsi penitus denegari potest.

Duplici vero nomine culpari apud recentiores quosdam hoc consuevit. (1.) quod a Venere ventriculum debilitante & naturalem eius destruente tonum vomendi vis eiusdem oboriatur. (2.) quod ventriculi plicis intimius adhærescens, per aliquod hebdomadas nauseabundo sapore & anxietate indefinente gulam urgeat, sicque (3.) ex attracto aere in perfectum Glum degeneret, totalem stomacho ruinam minitans.

Sed ad (1) iam diximus, h. m. f em ipsam satis domitam esse, nec ab ea aliquam noxam timendam. (2.) Sed O lescere iterum O li in & extra ventriculum non concedendum est. Non extra eundem id fit, etiamsi per aliquot annos aëri exponatur; quomodo igitur dicemus in ventriculo id fieri? Multo minus in eodem, quippe aër illuc non accedit, vel si id fit, ut cum cibis, refracte magis. Vnde multo magis ab acido ventriculi fixiori timendum id fuerit, tanquam elemento altero, prius per destillationem ablato, sed nec illud facile contingit. Et falsa est hypothesis, dari Glum regeneratum, citra considerationem principii salini vitriolici acidi. Non fieri id ex aere, si vnum exceperis humidum, patet sensu, qui testatur visu, ipsum Glum e non sufficienter destillato & propulso O lo enasci, quod aeri exponi debuisset. Neque O li aliud est, quam Glum , a partibus tereftrioribus, aqueis fluidis, & acidis fluorem simul

Pp

adeptis,

adeptis, separatim, viridescente smaragdina Ra exutum, verbo, albefactum, Glum album, nec particulis ꝑeis odeo amplius factum, quæ in crocum fatiscunt calcinatione & præcipitatione, crocum ꝑlem & ꝑeum, vnde terræ seu ꝑis Oli d. dicti vis adstringens & traumatica ad oculum patet. Est enim nihil aliud quam crocus ꝑlis vel ꝑeus, vnde fusione id etiam comprobatur. Venerea enim & ꝑialia hoc nomine optima.

Addi superioribus potest, ob eandem sine dubio causam Glum album elegisse, vel substituisse Chimicos huic Oli Oli, quod per naturam iam ipsum metallica tinctura fit orbatum, vel potius eandem non ita expansam & copiosam obtineat.

Vtque amplius delectemur in perlustratione horum ꝑaisivorum, assertum hoc experimento alio patet, quod iam diximus, nimirum si ꝑx Oli dulci affunditur acidus, ꝑis seu Oli, vel Ois compositus v. g. pro Ra ꝑis Oli, vel aliis scopis, viridis ꝑea Ra iterum recorporefit & ad sensum patet. Vnde si terra Oli dulcis purior desideretur, consultius parabitur, quando non tam aqua elixiuatur & a salinis atomis liberatur, quam spiritibus acidis nominatis, facta hinc edulcatione debita. Hinc consulto præcipitur a Langio, ꝑ hoc iterum calcinandum, (vtut fundatur, non refert,) calcinatum ꝑ s. vel ꝑta soluendum & coagulandum, idque toties, donec ad summam & crySTALLINAM puritatem & albedinem reducatur, denique ꝑi rectificatiss. sæpius cohobandum & perfecte edulcandum, in gloriosum & magnarum virtutum medicamentum. Hoc pacto sane, separatim magis particulis metallicis, benignissimum est vomitorium, indeque manna vomitoriorum dictum.

Notabile tamen est, nimis calcinatum amittere vim emeticam & sudoriferum euadere, vel alterans, insignium nihilominus virtutum, quod exemplo arcani duplicati patet, seu panaceæ Holsteinensis, quæ reuera panacea est, vbi salia nitrosa conueniunt. In eo vero iudem beneficio acidi nitri spiritus partes ꝑex separantur, & salinæ corriguntur, modo rite præparetur, nam e ꝑ factum vt plurimum vnitas potius magis eas exhibet, adeoque vomitorium est.

Idem

Idem exemplo etiam arcani Θ li comprobatur, quod quidam in secretis habent. Paratur vero imbibitione Θ is Θ li cum $\circ$ eo seu $\sim$ Θ li: Θ Θ li summe dequirati p. iij. $\circ$ Θ li p. ij. M. in phiola reponere in calore, donec exiccetur. Alii solent denuo addere $\circ$ eam, donec nil amplius recipiat. Debet tamdiu digeri, donec lapis appareat; de quo aliquot grana adsumenda in febribus intermittentibus, item obstructione hypochondriorum. Ad instar arcani Φ ri fit & ita dicitur.

Hinc & obiter notamus tum elementa Θ li dicta elucescere per Θ li $\mathcal{A}$ is & $\mathcal{F}$ is præparationem, quatenus $\sim$ us Θ li vel $\mathcal{A}$ is acidus recorporefit affusus limaturæ eorundem, seu potius suas partes metallicas separat, disiiicit & ochreas iuxta ac illas sibi associat, vnde Θ lum, quale prius erat, emergit.

Hinc Θ lum quidem ipsum $\mathcal{A}$ is optimum est medicamentum, & ideo eligendum, quod purius & minus respectiue $\mathcal{F}$ eum illud noscamus per præparationem manualementem, reuera tamen & hic obici potest, actum agi, cum Θ lum natium v. g. Hungaricum aliudque bonæ notæ, quod viridescit magis, adeoque est naturæ magis $\mathcal{A}$ is, pro Θ lo $\mathcal{A}$, & pro Θ lo $\mathcal{F}$ is Cyprium, aliudque quod cærulefcit, magis eligi possit, inprimis vero pro forma liquida $\sim$ us obtinenda. Quid opus est tantis sumptibus, cum $\sim$ u vitrioli, vel si via sicca & diosa id facere lubeat, calcinatione cum sulphure, parare vitriolum $\mathcal{A}$ is vel $\mathcal{F}$ is, vt inde $\sim$ um obtineamus, cum natura & martiale & venereum vitriolum largiter ipsa suggerat? Neque enim vitriolum $\mathcal{A}$ is vel $\mathcal{F}$ is h. m. pretiose paratum aliter in spiritum pelli potest, quam vulgaris spiritus vitrioli, prævia calcinatione vel dephlegmatione, vnde nisi maiore quantitate destilletur, nil acquiritur laude dignum. Omne vero vitriolum est velut hermaphroditicum, de martis & veneris natura participans, sed modo de hoc, modo de illo magis. Interim satis est per illum vitrioli $\mathcal{A}$ & $\mathcal{F}$ is processum cognosci optima elementa, & quæ naturæ in hoc sale eximio componendo sint arcana.

Sed vt redeamus ad sal, certum est ex dictis & per experientiam nostram aliorumque (1.) vitriolum, seu Θ vitrioli

non esse medicamentum *δραστηριον* violentum, quin datum ad ΘJ . v. g. cum rad. asari, non nisi paucam vomitionem saepe praestitit. (2.) esse in vitriolo partes irritatiuas emeticas, & roborantes aperitiuas; ratione salis emeticum est & aperitiuum, ratione sulphuris & partium terrearum absorbens & placans, ratione austeritatis constrictiuum. (3.) Cum dosi debeat dari maiori paulo, nauseabundum esse medicamentum, quod fauces constringit, adeoque id ipsum etiam fieri, si soluatur in aqua appropriata, & potulenta liquida forma detur.

Hinc colligere licet iterum, ceu porismata, 1. habere locum suum etiam emetica vitriolata, quando magis haeret in ventriculo materia, minus, si profundius immersa sit. Vitriolata videntur minus bilem spumescens reddere, respectu giatorum , sed magis & proximius cum ventriculi archeo nauseabundum characterem communicare, vnaque materiam ibi haerentem pituitosam fermentare. Ergo hoc casu primo locum habent. Pro fortiori vero cuneo giata inseruire & praesto esse.

2. Conuenire in primis vitriolata emetica in laxitate ventriculi, quando parietes nimis leuigati minus corrugantur, quae ipsa corrugatio per accidens quoque ad excutiendam materiam facit; relinquunt post se robur, non debilitant tonum, sed potius eundem magis respiciunt.

3. Cumque ventriculum eiusque villos membranaceos immediate afficiant, & eliquent glandulas miliares, hinc etiam, quando per consensum ventriculi vel praecordiorum afficitur caput, vitriolata emetica habent locum, partim placando, vt in epilepsia, commendata hinc a *Quercetano*, *Sala* & aliis, partim fundendo pituitam, vt in apoplexia & incubo, in quo non sine successu propinantur.

Locum vero non habent haec vitriolata in affectibus pectoris essentialibus. cum acrimonia vel erosione coniunctis, etiam in fieri, inde enim tussi adaueta facilis fit ruptura & exesio vasorum, vnde non audiendi, qui iis casibus commendant quoque $\ominus$ vitrioli.